

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Ректор Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя**

Олександр Самойленко

05 квітня 2024 р.

(Наказ № 109 від 05.04.2024 р.)

ПОЛОЖЕННЯ

«Про академічну доброчесність»

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

1. Загальні положення.

1.1. Положення Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя «Про академічну доброчесність» (далі – Положення) є складовою частиною системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (далі – Університет). Воно закріплює норми та правила етичної поведінки, професійного спілкування між учасниками освітнього процесу, визначає принципи, цінності, норми, правила та умови дотримання академічної доброчесності, порядок перевірки та критерії оцінювання академічного плагіату, види порушень норм і правил академічної доброчесності, заходи їх попередження, виявлення та відповідальності за їх порушення, права учасників освітнього процесу, стосовно яких виявлено факт порушення академічної доброчесності, організацію роботи Комісії з питань академічної доброчесності та етики.

1.2. Положення розроблене відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову й науково-технічну роботу», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів», Наказу про процедуру впровадження антиплагіатної системи від 30 травня 2019 року, Етичного кодексу ученого України, Рекомендацій МОН України щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо), Статуту Університету, Положення про організацію освітнього процесу в університеті, Етичного кодексу Університету.

2. Визначення понять та загальні принципи академічної доброчесності.

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

2.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

покликання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2.4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Різновиди академічного плагіату:

- видання виконаної роботи іншого автора за свою без внесення в неї жодних змін та неналежного оформлення цитування;

- копіювання значної частини чужої роботи у свою без внесення в неї жодних змін та без належного оформлення цитування;

- копіювання значної частини чужої роботи у свою шляхом перекладу чужої роботи з іншої мови без належного оформлення цитування;

- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитувань;

- компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з покликанням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

- парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет).

фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, у якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень або вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних організаціях;

службова недбалість – невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб;

зловживання впливом – пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди особі, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку

вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави.

3. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

3.1. За порушення академічної доброчесності **педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники та здобувачі** закладів освіти можуть бути притягнені до такої відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.
- повторно проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з Університету.

3.2. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя з урахуванням вимог законів України.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

4. Порядок виявлення та встановлення факту академічного плагіату

4.1. Перевірці на наявність/відсутність академічного плагіату в обов'язковому порядку підлягають такі види академічних текстів:

4.1.1. Дисертаційні роботи здобувачів наукових ступенів у спеціалізованих вчених радах Університету на етапі між прийомом дисертації до розгляду та прийомом дисертації до захисту.

4.1.2. Рукописи монографій, підручників, навчальних посібників, матеріалів конференцій, які виносяться на розгляд Вченої ради Університету, на етапі їх розгляду науково-методичною радою факультету (ННІ).

4.1.3. Рукописи наукових статей на етапі їх незалежного рецензування та аналізу редакційними колегами наукових видань Університету.

4.2. Процедура встановлення фактів академічного плагіату в дисертаційних роботах здобувачів наукових ступенів

Після завершення навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою здобувач звертається до структурного підрозділу закладу, що реалізує відповідну освітньо-наукову програму та/або здійснює підготовку здобувача, з письмовою заявою щодо отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. До заяви додаються дисертація в друкованому та електронному вигляді, наукові публікації (або їх копії), у яких висвітлено наукові результати дисертації, академічна довідка про виконання освітньо-наукової програми та висновок наукового керівника (керівників), а також довідка про результати перевірки на академічний плагіат рукопису дисертації. Офіційним опонентам за їхнім

бажанням також надається звіт подібності, який згенеровано під час автоматизованої перевірки дисертації на наявність текстових запозичень.

У разі отримання негативного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації за здобувачем зберігається право на повторне звернення до структурного підрозділу закладу з письмовою заявою щодо отримання такого висновку після доопрацювання дисертації або на поновлення в закладі для завершення виконання відповідної освітньо-наукової програми, якщо здобувач достроково відрахований з аспірантури за власною заявою.

За умови отримання позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач має право звернутися до Вченої ради закладу, в якому він виконав освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової ради. У заяві здобувач засвідчує, що дисертація виконана ним самостійно з дотриманням академічної доброчесності, підтверджує, що подано до захисту остаточний текст дисертації, та зазначає мову захисту дисертації (державна або за бажанням здобувача англійська мова).

Відповідальність за академічний плагіат в дисертаційних роботах здобувачів наукових ступенів лежить на авторах цих робіт, наукових керівниках (консультантах) робіт та структурному підрозділу закладу, що реалізує відповідну освітньо-наукову програму та/або здійснює підготовку здобувача.

Відповідальність голови спеціалізованої вченої ради, експертів та офіційних опонентів визначається законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту».

Функціонування норм, процедур і принципів перевірки на предмет академічного плагіату визначається окремим документом – Правилами антиплагіату, що затверджуються в установленому порядку.

Керівники дисертаційних робіт зобов'язані ознайомити з цим Положенням здобувачів освіти та на всіх етапах виконання дисертаційної роботи контролювати й попереджувати факти порушень академічної доброчесності.

5. Права здобувачів, стосовно яких виявлено факт порушення академічної доброчесності.

5.1. Кожна особа, стосовно якої розглядається питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності.

5.2. Апеляція подається особисто автором роботи на ім'я ректора університету протягом двох робочих днів після оголошення результатів перевірки. Якщо закінчення строку апеляційного оскарження припадає на неробочий день, останнім днем строку вважається перший після нього робочий день.

5.3. У разі надходження апеляції ректор своїм наказом або розпорядженням створює апеляційну комісію з розгляду апеляції.

5.4. Персональний склад апеляційної комісії формується з наукових та науково-педагогічних працівників Університету. До складу комісії можуть входити, за їхньою згодою, інші особи, які не є працівниками Університету.

5.5. Апеляція розглядається апеляційною комісією у тижневий строк з наступного дня після її створення, якщо інший строк не зазначено в наказі або

розпорядженні про її створення. Висновок апеляційної комісії оформлюють відповідним протоколом, який підписують всі члени апеляційної комісії.

5.6. Наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники, здобувачі освіти мають право на інші передбачені законодавством способи оскарження звинувачень у порушенні норм і правил академічної доброчесності.

6. Критерії оцінки оригінальності творів

6.2. У системі запобігання академічного плагіату, у якості критерію оригінальності творів, використовується показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманий за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат і зменшений на відсоток правомірних запозичень.

6.3. Нормативи Антиплагіату визначаються функціонуванням процедур та принципів Антиплагіату в Університеті або його підрозділах (факультетах/інститутах, кафедрах) на основі Інтернет-системи StrikePlagiarism.com. Для подальшого захисту приймається звіт подібності тільки системи StrikePlagiarism.com. Позитивний результат перевірки є важливою умовою допуску до захисту.

6.4. Роботу рекомендують до захисту, якщо:

- Робота не містить запозичень більше ніж 20 % за першим коефіцієнтом;
- Робота не містить запозичень більше ніж 10 % за другим коефіцієнтом.

До захисту можуть бути допущені роботи з незначним перевищенням нормативів та обґрунтуванням наукового керівника.

6.5. Виявлені у тексті твору запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

- власними назвами;
- індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч. найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела, номенклатурні назви та загальноприйнята термінологія;
- належним чином оформлені цитування;

- самоцитуванням – фрагментами тексту, що належать автору твору, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним в інших творах;
- не підлягає перевірці література до дисертаційного дослідження та анотація.

7. Прикінцеві положення

7.1. Положення набуває чинності з моменту введення його в дію наказом ректора на основі рішення Вченої ради Університету.

7.2. Всі зміни та доповнення до Положення розглядаються та приймаються на засіданні Вченої ради та затверджуються наказом ректора Університету.

Схвалено Вченою радою університету

28 березня 2024 р., протокол № 12